

رەوتى سەدر لەپاش ھەلبژاردنى ئەنجومەنى پارىزگاگان

07-01-2024

نووسەرەگان

د. ياسين تەھا

كورتە : لە دەرەوھى ئەگەرى خۆپيشاندان و گرژى، يەكئىك لە سىنارىيۆ گرىمان كراوھكانى بەردەم رەوتى سەدر گەرانەوھى بەھىزە لە ھەلبژاردنى 2025، بەپىي ئەم سىنارىيۆيەش سەدرىيەگان دەرھەت و چانسى ئەوھيان ھەيە وەك ھىزىكى ئۆپۆزسىيۆن لىشاويك دەنگدەر بەرەو سندوقەگان بچوولئىنن و سەنگ و پىگەيان بەھىزتر بکەن و بە رىزەيەكى زياتر رکا بەرەگانىان بە جىبھئىلن.

لەپاش بەرپۆهچوونی ھەلبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاگان و راگەیانندی ئەنجامی کۆتایی، ھێندە دیکە دوورەپەڕی و بايکۆتی سەدر و رەوتەکە بۆ پرۆسەى سیاسى عێراق یەکلابووێو. ئەم ھێزە سیاسییە کۆمەڵایەتیە عەقیدەییە کە لەپاش 2003، بەردەوام زیاتر لە چارەکی جەماوەرى شیعەى لە ھەلبژاردنەکاندا لەگەڵ بوو، لە پاش چوونە دەرەوێ لە پەرلەمان لە نۆیەراستی حوزەیرانى 2022، ئیستا ھێچ نۆینەریکی لە ئەنجومەنە خۆجێییەکاندا نییە. ئەویش لەکاتیگدا بە لە دوا بەشداریکردنی ھەلبژاردن (2021)دا دەرووبەری 900 ھەزار دەنگی لە کۆی 2 ملیۆن و 500 ھەزار دەنگی ھێزە شیعەکان بە دەستھێناوو. بەوھەش 9%ی کۆی دەنگەکانی سەرئانسەرى عێراقی لەو سالیەدا بەرپۆو کە کۆی گشتی دەنگەکان نزیكەى 10 ملیۆن دەنگدەر بوو.

لەپاش ھەلبژاردنی 18 کانونی بەکەمی 2023، لە 5 کانونی دووھمی 2024دا سەدر بانگەوازی بۆ نۆیژکی جومعەى بەکۆمەڵ و یەکگرتوو لە 13 پارێزگا و قەزای سامەرا کرد، پاساوی بانگەوازیەکەش سالیادی لەدايکبوونی "فاتیمە زەھرا" و یادکردنەوێ زیندووکردنەوێ مەراسیمی نۆیژی جومعە بوو لە ناو شیعەى عێراق لەلایەن محەمەد سادق سەدری باوکی موقتەداوێ لە سالیانی نەوھەدەکان، بەلام دەرکرت ئەم چالاکیە وەک یەکەم ھەولێ سەدرییەکان بۆ نمایشی جەماوەرى بەرامبەر بە جەماوەرى ھێزەکانی چوارچۆی شیعەى لە ھەلبژاردن تەماشای بکرت. ھاوشیوێ قۆستەوێ جەنگی غەزە لەلایەن ئەم رەوتەوێ بۆ ھاتنە سەرشەقام و پيشاندانی گۆرپاھەلی بۆ رییەرکەیان لە رێگای رۆیشتن بەرەو سنوورەکانی ئوردن.

یەکیک لە پرسیارە سەرەکیەکانی پاش ھەلبژاردنی پارێزگاگان، پەپوھستە بە چۆنیەتی مامەلەى سەدر لەگەڵ بەلادەستی رکا بەرە شیعەکانی. لایەنەکانی چوارچۆی شیعەى لە پاش حکومەت و پەرلەمان، ئیستا لە ئەنجومەنە خۆجێییەکانی پارێزگاگاندا لە نیوھە زياترن. ھەندیک لەو پارێزگایانەش لە چەشنى نەجەف و میسان، تانیستا لەژێرھەژموونی پارێزگارە سەدرییەکاندان. ھەندیک دزەپیکردنی سیاسى ئامازە بەو دەکەن کە محەمەد شیاع سوودانی داوای کردوو لە پیناوی پارێزگاری لە ئاسایش و ئوقرەیی پارێزگا شیعەییەکان، لەم خولە نۆیەدا زیاتر لە پۆستی پارێزگاریک بەدریتەو بە سەدرییەکان. کۆمەلێک لە ھێزە شیعەکانی چوارچۆیەش لەسەر ئەم داواکارییە رازی بوون جگە لە مالیکی و خەزەلی کە دوو رکا بەرە سەرسەختی سەدرن، بەلام ھەندیک زانیاری دیکە جیگە متمانە باس لەو دەکەن کە سەدرییەکان ئەم دەستپیشخەرییەیان قبوول نەکردوو، بەلکو ھاوتا شیعەکانیان ئاگادار کردووئەو بەھێچ شۆوھەک ئامادە نین بچنە ژێر منەت و چاکەیان بۆ دانانەوێ پارێزگارەکانیان، باسیان لەوھەش کردوو ئەوان کە لە دەرگاھە لە پرۆسەى سیاسى و بەشداریکردنی ھەلبژاردن چوونەتە دەرەو، ئامادە نین جاریکی دیکە لە پەنجەرەو بەگەرینەو، ھەر بەم ھۆیەشەو لارییان نیوھە لەوێ ھێزە شیعەکان، پارێزگارە سەدرییەکانیش ھاوشیوێ کورسییەکانی پەرلەمان بھن بۆ خۆیان. بەھۆی ئەوێ سەدر ھەموو دەرگاکی پەپوھندی لەگەڵ دەرەوێ خۆی داخستوو و لە قۆناخی گۆشەگیری سیاسیدایە.

ھەرۆھە خۆی و بازنە بەرتەسەکەشە ھێچ سیاسەتفانیک نابینن، ئەستەمە ھێچ لەم زانیاریانە پشت راست بکرتنەو، بەلام ئەوێ تانیستا یەکلایە، گرنگی ئەدانی سەدر بە پيشھانە سیاسییەکان و بەجیھتشتنی رکا بەرەکانییەتی لەنیو گێژاوی پرسیار و لیکدانەو و گریمانەکردن لەبارەى پلان و بەرنامەکانی داھاتوو ئەو. ئەمەش یەکیکە لە کیشە بەردەوامەکانی چوارچۆی ھاوتانەنگی شیعەکان.

ئەزموونی ھەلبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاگان لە کۆتایی 2023دا دەریخست کە سەدر لە ھاوبەش و بەشداری سیاسى ھێزە شیعەکانەو گۆراوێ بۆ "دژیکى جۆری"، بەو واتایە ئامادە نیوھە بە پینی ریشا نەریتی و باوھەکانی پاش 2005 رکا بەرپیان بکات و پرۆسەى ھەلبژاردنیان لەگەڵدا جەماوەریتر بکات، ئەمەش مایە نیکەرانى و دلەخورتییە و دەرگا بە کراوھە دەھێلنەو بۆ ئەگەرى پەنابردن بەر رێگای دیکە لە چەشنى خۆپيشاندان و مانگرتن یان گرزى و پیکدادان، بەتایبەت کە لە بەسەر و پارێزگا شیعەنشینەکاندا، ناو بەناو گرزى و پیکدادانی سنووردار لە نیوان سەدرییەکان و ھەندیک ھێزی شیعەدا روو دەدات.

لە دەرەوێ ئەگەرى خۆپيشاندان و گرزى، یەکیک لە سیناریۆ گریمان کراوھەکانی بەردەم رەوتی سەدر گەرانەوێ بەھێزە لە ھەلبژاردنی 2025، بەپینی ئەم سیناریۆیەش سەدرییەکان دەرفەت و چانسى ئەوھەیان ھەپە وەک ھێزیکى ئۆپۆزسیۆن لیشاویک دەنگدەر بەرەو سندوقەکان بجوولینن و سەنگ و پیکەیان بەھێزتر بکەن و بە رێژەیکى زیاتر رکا بەرەکانیان بە جیھیلن. ئەمەش بە ھۆکاری ئەوێ کە ئەوان لە ئیستا دا بە روالەت بەشیک نین لەم سیستەمەى کە تووشی بايکۆت و ناپەزاییەکی بیدەنگی جەماوەرى بووئەو کە لە نزمبوونەوێ زۆری رێژەى بەشداریکردنی ھەلبژاردندا (26%) دەردەکەوێت.

لە نیوان ھەردوو سیناریۆی پەنابردن بۆ گرزى و خۆپيشاندان، یان گەرانەوێ بۆ رکا بەرپى سیاسى لە ھەلبژاردنی 2025، سەدر لە ریکخستەوێ کاروباری نیوخۆی رەوتەکەى نەوھەستاو و لە کار بەردەوامە. لەو نیوانەشدا ریکخستنی "البنيان المرصوص" کە پرۆژەیکى سیاسى و خزمەتگوزاریی خۆی و رەوتەکەییەتی بەردەوامە لە کۆکردنەوێ ئەندامى زیاتر. لە نۆیتیرین پيشھاتیشدا پیکردنەوێ فۆرمى کردوو بە ئەلیکترۆنی و کۆدی بايۆمەتری. ئەمەش ئامازەیکە کە سەدرییەکان ھاوتەریب لەگەڵ بايکۆت و دوورکەوتنەو لە پەرلەمان و ئەنجومەنی پارێزگاگان، سەرقالی ریکخستەوێ ناوخۆی خۆیان. لەوھەش گرنگتر ئەوھە کە لەو ماوھەیکە کە لە کیشمەکیش و دەمەقالیی سیاسى دوور بوو، سەدر بەردەوامە لە ئامۆزگاریی ئایینی و ئاراستەکردنی مەزەبیانەى جەماوەرەکەى.

ئەمەش پۈكردنەۋەي بۇشايبەكى گەورەيە بۇ سەدرىيەكان كە لەپاش گۆشەگىرىي ئايەتوللا حائىرىيەۋە بەبى مەرجەى تەقلىد ماونەتەۋە. ئەگەر لەم گۆشە گىرىيە سىياسىيەشدا سەدر پىگە و پلە ئاينىيەكەى خۆى بەرز بكتەۋە يان بە ھەر رىگايەك چارەسەرى بۇشايبى شەرعىتە مەزھەبىي سەركردايەتى رەوتەكەى بكت، ئەۋا دەشئ ۋەك براۋەى گەورە تەماشىا بكرىت، چۈنكە سەرمایە و بنكەى گەورە و سەرەكىي سەدر كايە ئايىنى و سەرمایە مەزھەبىيەكەيەتى و دەسكەۋتە سىياسىيەكانىشى ھەر بەرەنجامى ئەۋەن. ھەركات يەكەمىانى بەھىز كرىد، ئەۋە دوۋەم لە ھوكمى مسۆگەردايە چۈنكە سەدر خاۋەن دەنگدەرى نەگۆر و گۆپرايەلە و ھەر كات بىەۋىت دەتوانىت بىتتە خاۋەنى فراكسىۋنى بەھىز و بەم ھۆبەشەۋە، بە ئاسانى پشك و پىگەى سىياسى ھاۋتا لەگەل سەنگ و كارىگەرىيە مەزھەبىيەكەى مسۆگەر دەكات.